

Sławomir Mrożek

SLON

S poljskoga preveo
Mladen Martić

Zagreb, 2024.

disput

ZLATNE MISLI I SENTENCIJE

... O crncima:

Tam-tam – odgovor koji će nam dati crnac mucavac kada ga upitamo kamo ići.

Dobro odgojen (kulturan) urođenik ne govori “Ti biti” (npr. “Ti biti bijel”), nego “Vi biti” (npr. “Vi biti bijeli”). Crni pjevači najčešće pjevaju blago promuklim glasovima, i to zbog grlobolje od koje boluju zbog groznih stambenih uvjeta.

... O društvu:

Obsesija – sesija na rijeci Ob.

Skoroteča kada ostari je sporoteča.

Postkomunistička parola: “Ljudi svih planeta, ujedinite se!”

... O flori, fauni i općenito svijetu prirode:

Snijeg, voda u prahu.

Ne čuje se u svakoj školjci more.

“Sero venientibus ossa!”* – prijekor psu koji kasni na ručak.

Zemlja ima oblik balona. Tko ju je napuhao?

* Lat. – onima koji kasno dolaze ostaju kosti (op. prev.)

SLON

Direktor zoološkog vrta pokazao se karijeristom. Prema životinjama se odnosio kao prema prečkama na ljestvama svog uspjeha. Nije ga bilo briga ni za ulogu koju njegova ustanova ima u obrazovanju mladeži. Žirafin vrat u njegovu je vrtu bio kratak, jazavac nije imao čak ni svoju jazbinu, svisci, koji su postali ravnodušni prema svemu, zviždali su iznimno rijetko i nekako nerado. Takvih nedostataka nije smjelo biti, tim više što su vrt često posjećivale školske ekskurzije.

Bio je to provincijski vrt, manjkalo mu je nekoliko temeljnih životinja, između ostalih i slon. Nastojali su ga nekako nadomjestiti, uzgojivši tri tisuće kunića. Ipak, kako se naša zemlja razvijala – manjkovi su se popunjavali planski. Na kraju je red došao i na slona. U povodu Dana republike vrt je primio obavijest da mu je napokon riješena dodjela slona. Radnici vrta, iskreno odani stvari, vrlo su se obradovali. Tim su se više začudili kada su saznali da je direktor u Varšavu poslao dopis kojim se dodjele odriče te iznio plan nabave slona na gospodarski način.

“Ja i čitav kolektiv” – pisao je – “svjesni smo da je slon velik teret na plećima poljskoga rudara i metalca.

Želeći smanjiti troškove, predlažem da se slon naveden u dotičnome dopisu zamijeni – vlastitim slonom. Možemo napraviti slona od gume, u odgovarajućoj veličini, napuniti ga zrakom i izložiti iza ograde. Pomno obojen, neće se razlikovati od pravoga, čak ni pri razgledavanju iz blizine. Ne zaboravimo da je slon nezgrapna životinja, stoga ne izvodi nikakve skokove, ne trči i ne rita se. Na ogradu bismo stavili pločicu koja bi obavještavala da je riječ o posebno mirnom slonu. Tako ušteden novac mogli bismo namijeniti za gradnju novoga mlaznog zrakoplova ili za zaštitu crkvenih spomenika. Molim da se obrati pozornost da su i prijedlog i razrada projekta moj skromni doprinos zajedničkom radu i borbi. Sa štovanjem” – i potpis.

Dopis je očigledno dopao ruku nekoga bezdušnog činovnika koji se spram svojih obveza odnosio birokratski i nije pronicao u bit stvari, već je, vodeći se isključivo direktivama s područja rezanja vlastitih troškova – plan prihvatio. Primivši pozitivan odgovor, direktor zoološkog vrta naručio je izradu goleme mješine od gume, koju je zatim valjalo napuniti zrakom.

Trebala su to obaviti dva čuvara, napuhujući mješinu sa suprotnih strana. Da bi stvar ostala tajnom, posao je trebao biti obavljen tijekom noći. Građani su već saznali da stiže pravi slon i htjeli su ga vidjeti. Osim toga, direktor se žurio jer se nadao premiji ako se njegova zamisao okonča uspjehom.

Zatvorili su se u staju u kojoj je uređena priručna radionica i počeli napuhivati. Nakon dvosatnog napora ustanovili su da se mješina tek neznatno pridignula s poda, tvoreći gomoljast, spljošten oblik koji još ničim

nije podsjećao na slona. Noć je prolazila, ljudski su glasovi utihnuli, jedino je iz vrta dopiralo glasanje šakala. Umorni, na trenutak su zastali, pazeći da već napuhani zrak ne pobjegne. Bili su to stariji ljudi, nesvikli takvu poslu.

– Bude li i dalje išlo ovako, završit ćemo tek ujutro – rekao je jedan od njih. – Što ću reći ženi kada se vratim kući? Ta neće mi povjerovati ako joj kažem da sam čitavu noć napuhivao slona.

– Stvarno – složio se drugi. – Slonove se rijetko napuhuje. A sve zbog toga što je naš direktor ulizica.

Nakon daljnjih pola sata osjetili su umor. Slonov se trup povećao, ali bio je još daleko od punog oblika.

– Ide sve teže – ustvrdio je prvi.

– Točno – složio se drugi. – Prava muka. Odmorimo se malo.

Dok su se odmarali, jedan je od njih opazio plinski pipac koji je virio iz zida. Pomislio je, ne bi li se slona umjesto zrakom moglo dopuniti plinom. Pa je to rekao kolegi.

Odlučili su pokušati. Priključili su pipac na slona i na njihovo se veselje nasred staje ubrzo podigla životinja u svojoj punoj veličini. Bila je kao živa. Zdepast trup, stupaste noge, velike uši i neizostavna surla. Direktor, koji je bio bezobziran i vođen ambicijom da u svojem vrtu ima veličanstvenog slona, pobrinuo se da model bude vrlo velik.

– Prvorazredan – izjavio je onaj koji je došao na zamisao s plinom. – Možemo ići kući.

Ujutro su slona prenijeli u posebno za njega uređen prostor u središtu vrta, pored kaveza s majmunima.

10 S prirodnom stijenom u pozadini, izgledao je opasno. Pred njega je postavljena ploča: "Posebno nepokretan – uopće ne trči".

Među prvim posjetiteljima toga dana bili su učenici mjesne škole, predvođeni učiteljem. Učitelj je namjerao održati o slonu sat terenske nastave. Zaustavio je cijelu skupinu ispred slona i započeo predavanje:

– ... Slon je biljožder. Surlom čupa mlado drveće i jede s njega lišće.

Učenici okupljeni ispred slona gledali su ga puni divljenja. Čekali su da slon iščupa neko drvo, ali on je nepomično stajao iza ograde.

– ... Slon izravno potječe od danas izumrlih mamuta. Stoga nije čudo da je najveća živa kopnena životinja. Marljiviji učenici su bilježili.

– ... Samo je kit teži od slona, ali on živi u moru. Možemo dakle smjelo ustvrditi da je kralj prašume slon.

Kroz vrt je zapuhao povjetarac.

– ... Težina odraslog slona kreće se između četiri i šest tisuća kilograma.

Na to se slon trgnuo i podigao u zrak. Na trenutak se njihao tik nad tlom, ali se, podržan vjetrom, počeo dizati i uskoro je u nebeskom plavetnilu pokazao cijeli svoj moćni lik. Još tren i jureći uvis, okrenuo je gledateljima odozdo krugove raširenih nogu, debeli trbuh i vršak surle. Zatim je, ponesen vodoravno kroz zrak, zajedrio iznad vrta i nestao visoko za vrhovima drveća. Zabezegnuti majmuni zurili su u nebo.

Slon je pronađen u obližnjem botaničkom vrtu gdje se, spuštajući se, nataknuo na kaktus i ispuhao.

A učenici koji su tada bili u vrtu popustili su u učenju i postali huligani. Priča se da loču votku i razbijaju prozorska stakla. U slonove uopće ne vjeruju.